

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Philomicron

LLOSA

“Ah! vostè és un home feliç –digué el senyor Farebrother girant-se i tornant a omplir la pipa–. No sap el que és sentir la necessitat del tabac espiritual: descobrir incorreccions en els vells textos o redactar breus notes sobre una varietat de l'*Aphis brassicae*, amb la signatura ben coneguda de Philomicron; o preparar un savi tractat sobre l'entomologia del Pentateuc, incloent-hi tots els insectes no mencionats, però que els israelites probablement trobaren en travessar el desert.” La cita és de George Eliot, d'aquella esplèndida novel·la (la millor lectura per aquest estiu) que és *Middlemarch. Un estudi de la vida en províncies*. El rector Farebrother, un home vehement i entusiàstic, explica al jove doctor Lydgate els seus exhaustius estudis entomològics, que publica en la revista *Twaddler's Magazine* amb el pseudònim de Philomicron, és a dir, de l'amant d'allò petit. No per casualitat Farebrother és un dels personatges més simpàtics de la novel·la d'Eliot. Aquesta necessitat del “ta-

bac espiritual”, és a dir, del vici intel·lectual, era també una de les característiques de l'escriptora. Farebrother podia escriure un article per tal de ponderar una varietat de pugó, dedicar dies i dies d'estudi a demostrar que aquell *Aphis brassicae* de Middlemarch era conspicuament diferent a tots els altres del món, i trobar en aquesta dedicació un plaer indescriptible, quasi inconfessable. A Eliot aquests diletants aplicats a allò més inútil (con és, al capdavant, descobrir una nova varietat d'insecte) li són simpàtics, potser perquè ella en certa manera també emprava un mètode semblant en analitzar la psicologia dels seus personatges, un gust pel detall entomològic, per allò imperceptible a l'ull vulgar, per allò més microscòpic.

Potser pensareu que l'associació que intente establir és massa forçada. És possible... I, tanmateix, és curiós que Marcel Proust fóra un gran lector de textos d'entomologia, especialment dels divulgats per Jean-Henri Fabre, i que no dubtara a aplicar aquelles lectures en el moment d'establir les seues immenses metàfores. Així, en *Du côté de chez Swann*, desenvolupa una de les més belles, retortes, extraordinàries imatges de la seua obra: “I com aquell himenòpter observat per Fabre, la vespa excavadora, que perquè els seus petits tinguen carn fresca després de la seua mort, fa de l'anatomia auxili de la seua crueltat i, havent capturat corcons i aranyes, els perfora amb una saviesa i una destresa meravellosa el centre nerviós del qual depenen els seus moviments, però no les altres funcions vitals, de tal forma que l'insecte paralitzat prop del qual ella diposita els ous, fornesca les

larves quan eclosionen d'un àpat dòcil, inofensiu, incapaç de fuga o de resistència, però en absolut assaonat, Françoise trobava per a servir la seua voluntat permanent de fer insuportable la casa a tot criat astúcies tan sàvies i cruels que, molts anys després, sabérem que si aquell estiu havíem menjat quasi tots els dies espàrregs era perquè la seua olor produïa a la pobra serventa de cuina encarregada de netejar-los unes crisis d'asma d'una tal violència que finalment es va veure en la necessitat d'abandonar-nos.”

Ah! Qui li diria al circumspecte i prudent Fabre que els hàbits dels seus insectes anaven a furnir aquestes grandioses i desorbitades metàfores proustianes! Ja ho deia Azorín en un article titulat “Els gestos exemplars”: “El món incomparable dels insectes ens ofereix profundes lliçons de vida.” Azorín en aquest text compara, des del punt de vista moral, la treballadora abella amb l'erràtica i aventurera vespa... Però això, amics, ja és una altra història. Ja és motiu, és clar, d'una nova metàfora. O com diria l'amable Farebrother, ja és tabac per a un altre dia...